

Panorama mot Berlin. Bombtomter och det öst-
byggda tevetornet vid »Alex», Alexanderplatz.

Ny livsluft i Berlin

Designoldis men miljonsäljare. **Hans Ehrich** är en av Sveriges mest framgångsrika formgivare genom tiderna. Nu byter han miljö för ny inspiration.

Text PETTER EKLUND & MIA WIDELL Foto PEO OLSSON

Mästarens matplats. Lindau & Lindkrantz bord för Lammbult, tillsammans med svenska funktistolar.

Speglar öppnar upp rummen. Unik vattenstråleskuren marmorevas av A&E Design, 1990-tal.

Berlin har bombats till smulor, våldtagits, ockuperats och kluvits itu, men den fattiga jättestaden lever trots allt vidare och har i dag ett magnetiskt rykte som Europas mest vitala kulturplats. Det är som om staden själv vill höja sig ur sin mörka historia med hjälp av electrokids, alternativfolk, författare och konstnärer som kokar nya brygder och berättelser i Berlins långa historia som konstnärsseldorado och nöjesmetropol. De än så länge låga hyrorna är föreningslösa för att många bostätter sig här, men i grunden finns också en speciell berlinsk attityd, ett ungdomligt hjärta i den ärrade, jättelika stadskostymen. Berlin är ett undantag i Tyskland, en zon av öppenhet och skeva kontraster som får utvecklas fritt. Det var detta som lockade formgivaren Hans Ehrich att sätta upp sin nya bas här.

»Här finns en sån otrolig framtidstro och framåtanda«, säger han. »Ingen stad i modern tid kan jämföras med de historier som finns här. För mig är Berlin en symbol för modernismen. Dagens Berlin är avslappnande: fräckt, gladlynt och fritt från tillgjordhet!«

Efter 40 år i Sverige ville Hans Erich hitta ett annat temperament. En fastighetsbilaga i en hotelllobby för några år sedan gav honom den impuls som behövdes och efter noggrant sökande hittade han ett renoveringsobjekt i stadsdelen Mitte, i forna Östberlins centrum. Lägenheten blev Ehrichs hommage till modernism och teknologi.

»Berlin är en symbol för modernismen och min våning har blivit ett slags hyllning till Bauhaus«, säger han.

Det är snyggt på ett tyskt vis, en känsla av rationell effektivitet.

Schischongen Smala i design av Pascal Mourgue. Fattöljer och soffbord av Bauhausideologen Marcel Breuer, 1928.

NY LIVSLUFT I BERLIN

Stramt och städlat i Bauhaus anda med signalfärger mot ljusa material. Överför vasken A&E Designs diskborstar.

Marmorljusstaken på bordet är ritad av A&E Design.

Gardinernas svartvita mönster i spegeln går igen i H-Gruppens teckna.

Arbetsplats, Gubylampor Orbit för Ateljé Lyktan av A&E Design, 1980-tal. Totalrenoverat Marcel Breuer-skrivbord från 1928.

»Ich bin ein Berliner«, sa president Kennedy i sitt tal 1963. Den nye berlinaren Hans Ehrich trivs också bland gatukonst och ödetourer.

Hans har arbetat med funktion i vardagen – vi alla har använt hans grejer...

Inga blomniga fondväggar och tryniga tekannor här, men italiensk design och Bauhausideologen Marcel Breuers möbler.

»Mitt kontor i Stockholm är en förstadie när det gäller färgsättningen och speglarna, som ger ett spännande oändlighetsperspektiv. Och som du ser avstår jag från att ha konst på väggarna, förutom akvarellen i sovrummet som är målad av min far.»

Däremot har speglarna i hallen fått sällskap av en affisch från 1928, föreställande LZ 127 Graf Zeppelins färd över Atlanten och med den lockande texten »Nach Südamerika in 3 Tagen«. Ett märkligt återkommande årtal hemma hos Hans: vasen av Waldemar Raemisch med de vackra liljorna är från 1928. Och Emy Roeders bronsstaty med pojken som lyfter upp barnet köpte pappa Otto samma år i Berlin. En av få ägodelar som klarade sig undan krig och plundringar. På väggen bakom står det latinska ordspråket »Nil satis nisi optimum«. Endast det bästa är gott nog.

De klara färgaccenterna i gult, rött, svart, blått och grönt är alltså elementär Bauhauslära. Tak och väggar målade i silvermetall för tankarna till zeppelinarnas tyghudar och flygplansaluminium. Knappt några bilder på väggarna, men speglar som trollar fram rymd och spännande ljusspel.

I Sverige är Hans Ehrich en designdoldis, även om de flesta av oss har använt hans formgivning vid diskbänkar, i väntrum, butiker och kaféer. Företaget A&E Design som han startade tillsammans med Tom Ahlström 1968 har inte sysslat med spektakulär formgivning, utan arbetat med funktion och vardagligheter som strömbrytare, kontakter, plastmöbler, PET-flaskor och penslar,

En Hans och två Wilhelm på balkongen. Hans Ehrich med Wilhelm Wagenfelds teservis tillika Bauhaus-kan från 1930 och en skål med dekoren *Grünfelder* av gustavsbergaren Wilhelm Kage.

Sova bland modernismens mönster. Draperi *Delfinisk rörelse* av Karl Axel Pehrson, 1954. Mondrian-inspirerat sänglinne. Sängbord Marcel Breuer. Jubileumsutgåva av lampen *Tizio*, design Richard Sapper för Artemide.

1:145

5 FAVORITER

Från diskborstar till duschstolar.
Här är milstolparna i Hans Ehrichs karriär.

Duschstolen *Swift* för Etac, 2001.

Bordslampan *Lucifer* för Fagerhults, 1975 och 2000.

Världens vanligaste diskborste! *1230* för Jordan, 1974.

Stockholm II, fällbar museipall för Lectus, 1995.

Penslar för Anza, 1999-2003.

allt enligt devisen »new ideas since 1968«. Några produkter har genom sin slårstarka vanlighet blivit designklassiker. Diskborsten *1230*, ritad för norska Jordan, presenterades 1974 och har i dag sålt i fantastiska 60 miljoner exemplar. E&A formgav köllapsautomaten *M80* för Tum-O-Matic, från vars plastiga tunga vi har slitit våra nummer sedan 1974 – det är hållbar design. En senare klassiker är fällpallen *Stockholm II* som ritades för Nationalmuseum 1995, ett genomtänkt sittredskap, använt på museer världen över.

»Hans är en enormt säker formgivare, men också en designkåkrens gossen Ruda. Han är speciell och medveten om sin kapacitet, men inte så mycket för att umgås med kollegerna, säger Jan-Olof Landqvist, formgivare och klasspolare med Ehrich på Konstfack på 1960-talet.

Hans Ehrich föddes 1942, mitt under kriget. Pappan var affärsman, skeppsredare och konstnär, dessutom medaljprydd stridsflygare från första världskriget, mamman var svenska. Familjen hade emigrerat från Tyskland till Finland på 1930-talet. Efter kriget fläckade man runt i Europa. »Vi bodde i Stockholm och Lund, och sen ett antal år i Schweiz, München, Barcelona, Rom... där tog jag studenten. Sen flyttade jag ensam tillbaka till Sverige.»

1962 sökte Hans till Konstfack i Stockholm och linjen för metallarbete och industriell formgivning, en av de bästa designutbildningarna i landet. På skolan var han en säregen figur. Landqvist berättar om en excentrisk elev som talade nio språk flytande, dyrkade Citroën-bilar och syntes i märkliga kostymer med konstnärsbasker på sniskan. En gång bombade Ehrich textilavdelningen med »Crazy Foam«, ett skämräddodder som försvann av sig själv.

»Han sprang omkring och sprutade som en galning, blev ned-

Tevetornet sänder ut ett skimmer av framtid. Det kunde ha ritats av Hans Ehrich...

slagen av textilbrudarna och låg på golvet och tjöt av skrätt.»

Under ett specialarbete där man fick uppgiften att utsmycka gavlarna på Hötorgsskrapporna gjordes en animerad film som visade högghusen flammmande av neon. Även de ritningarna fick sig en dusch av Crazy Foam, till kamraternas förtvivlade suckar och Ehrichs förtjusning. Idén med ljusspel var dock 40 år för tidig.

»Neongubbarna jublade men Stockholms stad höll på att dana, förslaget var helt orealistiskt.»

Bakom sin udda framtoning var Hans Ehrich en målmedveten ung man. Före Konstfacktiden hade han arbetat på bildesignkontor i Italien.

»Hans mål var att bli industridesigner. Han var driven redan när han började på skolan och ett proffs på krita och pasteller. Han gjorde jättestyga ritningar på typiskt bildesignermanér.»

Den elektroniska tiden höll på att bryta in. Jan-Olof Landqvist berättar hur man i samarbete med Facit fick uppgiften att ta fram en fyrkantig dosa med knappar och display för elektroniska siffror.

»Vi skulle rita en elektronisk fickräknare. Det var bokuspokus då och Facit lyckades inte få fram en produkt. Tre år senare kom de japanska fickräknarna och tog marknaden.»

Hans Ehrichs slutarbete var elbilen *Optima*, som skulle lösa storstädernas miljöproblem. Redan i slutet av 1960-talet flögade miljöfrågan eleverna som kritiserade »snobbdesign och lyxförmögare».

De som gick ut de där åren blev så småningom det svenska designetablissemanget med arbeten för Electrolux, Gustavsberg och Ergonomigruppen. Hans Ehrich hade goda internationella kontakter och hans känsla för marknadsföring var stark. Precis när A&E Design

hade dragit i gång efter skolan lockade han upp Arbitare, den tidens stora italienska designtidsskrift, till Stockholm för ett reportage.

»Hans Ehrich syntes på första sidan och det var A&E:s diskboeste som var den stora grejen. Den är tekniskt finurlig. Genom räfflorna i handtaget lyckades man få mycket volym med lite plast. Den var också först med skrapyta längst fram», berättar Jan-Olof Landqvist.

A&E:s design anslöt till det italienska formspråket, och Joe Colombo var husguden. Företaget blev också tidigt känt för att formge handikapphjälpmedel, design för äldre och ergonomiska redskap. Med åren utvecklades A&E Design till ett av Skandinavien ledande designkontor, belönat med 14 Utmärkt Svensk Form-utmärkanden och fem Red Dot-priser. Listan över kunder är en provkarta på de senaste decenniernas stort och smått, världskänt och anonymt, lönsamt och prisbelönt: Alessi, Dux, Siemens, Colgate, Boda Nova, Design House Stockholm, SAS, ASEA och B&S, alla har de fått skjuts av A&E:s säkra lösningar.

Visserligen har den unika bilsamlingen minskat från fem till två, dock bara i väntan på en försenad, specialutrustad Audi TTs Roadster. Trots sina 66 år har Hans Ehrich inga planer på att sluta med formgivning, tvärtom söker han nu ny inspiration i sin nya hemstad, »a new career in a new town», som en annan välklädd innovatör, herr Bowie på 1970-talet. De franska balkongdörrarna i Ehrichs lägenhet öppnas mot utbombade tomter med street-art och grafitti, dystra ministerier, köplador och currywurst-gubbar. Tevetornet i fonden, DDR:s propagandatriumf och Berlins mest teknologiska poetiska symbol, sänder ännu 40 år efter att det byggdes ut ett skimmer av framtid. Det kunde faktiskt vara ritat av en viss herr Ehrich, med smak för tidlös modernism och skräddarsydda kostymer. ●